

Андрій Смирнов
Острог (Україна)

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ДО ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Соціалістичні переконання, надзвичайно сильні наприкінці XIX – у першій чверті XX ст. серед українських діячів, визначали їх досить прохолодне ставлення до релігії. В очах українських, як, втім, й інших європейських радикалів того часу, релігія несла на собі відбиток затхлості, глибокої провінційності й приреченості. Неувага й навіть вороже ставлення до церкви чільних українських діячів було виявлене виразно соціалістичною Українською Центральною Радою (УЦР) в 1917–1918 рр. У листопаді 1917 р. В. Винниченко на прохання Всеукраїнської Православної Церковної Ради про її офіційне визнання відповів, що він соціаліст і принципово не визнає Церкви; голова Центральної Ради М. Грушевський на прохання відкрити Секретаріат церковних справ кинув знамените: «Обійдемося без попів!». Таку позицію Грушевського можна пояснити не тільки негативним ставленням до проросійського духовенства, а й до Церкви як суспільної інституції.

Разом із тим, В. Ульяновський вважає, що таке ставлення до церковного питання було характерне тільки для лідерів УЦР. Позиція Центральної Ради щодо Церкви не мала однозначно соціалістично-атеїстичного характеру, бо її склад був неоднорідним. До неї входили й церковні діячі, які намагалися обстоювати інтереси Церкви, підтримуючи українізацію та поступове відокремлення від Росії.

Офіційно своє ставлення до релігії УЦР висловила наприкінці грудня 1917 р. на засіданні Малої Ради такою резолюцією: «Державним нашим ідеалом є такий устрій, де релігія мусить бути приватною сферою життя, а тому утворення яких-будь адміністра-

тивних установ для тої справи було б віддаленням від ідеалу». Попри це, питання про створення окремого державного органу регулювання церковного життя в Україні було принципово вирішене Генеральним Секретаріатом. Комісаром церковних справ був призначений товариш генерального секретаря внутрішніх справ Олександр Карпінський.

Таким чином, позиція органів державної влади щодо Церкви в період Центральної Ради пройшла певну еволюцію: від байдужості до визнання важливості політичного аспекту церковного питання. УЦР однозначно сприймала, а потім орієнтувалася винятково на ініціативні українські кола, підтримуючи їхню національну позицію стосовно власної юрисдикції та українізації Церкви на противагу прихильникам збереження єдності Російської Православної Церкви.

Список основних джерел та літератури:

1. Духовна Україна : зб. творів / Михайло Грушевський. – К. : Либідь, 1994.
2. Євсєєва Т.М. Російська православна церква в Україні 1917–1921 рр.: Конфлікт національних ідентичностей у православному полі / Т.М. Євсєєва. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2005.
3. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення: досвід сучасної України. – К. : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012.
4. Ульяновський В.І. Церква в Українській Державі 1917–1920 рр. / В.І. Ульяновський. – К. : Либідь, 1997.